

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org

ISSN:2148-5321

THANA TOURISM, ACININ VÜCUT BULDUĞU NOKTALAR: 15 TEMMUZ KALKIŞMASI

Fulden Nuray KÜÇÜKERGİN^a Yakup Kemal ÖZEKİCİ^b Azize Tunç HASSAN^c

^aGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye (fuldengural@gazi.edu.tr)

^bGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye (ykozekici@gmail.com)

^cGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara, Türkiye (azize@gazi.edu.tr)

ARTICLE HISTORY

Received:

31.03.2017

Accepted:

10.04.2017

Anahtar Kelimeler:

Thana turizm
Kültür mirası
15 temmuz
Kültürel Sembolleştirme

Keywords:

Thana tourism
Cultural heritage
15 july
Cultural symbolization

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, toplumsal vakaların sembolleştirme yoluyla kültür mirasına dönüşüm sürecinde toplumsal desteğin önemini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, Brida vd. (2011)'in vakaların kültürel mirasa evrilmesi için gerekli gördüğü temel sayıltı olan “vaka-kişisel bağ” ilişkisi test edilmiştir. Araştırma amacının gerçekleştirilmesi için vakayla kişisel bağa sahip olanlar araştırma kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla, 15 temmuz gecesinde deneyimleyen 40 katılımcı ile mülakata dayalı görüşmeler yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, 15 temmuz hadisesini anımsatan unsurların müze türü bir yerleşkede yaşatılması görüşünün hakim olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, “milli birlik” temasının araştırma deseninde ön plana çıkan temel değer olduğu görülmüştür. Araştırma sonucu, kültürel miras oluşumunda kişisel bağın rolünü destekler niteliktedir. Araştırmanın ilerleyen kısımlarında, çeşitli paydaşlara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the importance of social support at the symbolization of social events for the process of cultural heritage. In this context, Brida et al (2011)'s assumption regarding personal bond and case relation with in which it is regarded as the necessary for the inversion of cases towards cultural heritage was tested. Those having bond with the case was taken part in the research to fulfill the aim of this study. Therefore, a qualitative research was conducted via interview form on 40 participants experienced 15 july night. In conclusion, it was determined as the prevailing finding that main elements resembling the 15 july incidence should be kept as there miniscent of this night at a museum form site. Besides, “national solidarity” theme was come into prominence as the main value drew from the there search design. These finding supported the assumption of Brida et al (2011)'s personal bond and case relation. Various implications were presented at the following parts of the research.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin son iki yüzyılında tecrübe ettiği elem verici hadiseler, bugün yaygın medya faaliyetleri aracılığıyla hafızalardaki yerini korumuştur. Bu hadiselerin anılması bugün seyahat olaylarına konu olmaktadır (Seaton, 1996: 242). Söz konusu seyahat aktivitelerinin kapsamlı literatürde muhtelif kavramlar atfedilerek irdelenmektedir (Rojek, 1993; Seaton, 1996; Lennon ve Foley, 2000; Blom, 2000; Walter, 2009). Diğer taraftan, son yıllarda bu aktivitelere konu olan savaş, korku ve vahşeti anımsatan bölgelerin kültür mirası olarak değerlendirilmesine ilişkin yaygın kanı, elem verici hadiselerin turizm aktivitelerine konu olmasını sağlamıştır (Biran, 2011; Hartmann, 2014: 166).

Ölümlerle ilişkilendiren turizm aktiviteleri thana turizmi veya kara turizm olarak adlandırılabilir (Stone, 2011: 319). Thana turizmi, idam alanlarını, toplu katliamların yapıldığı bölgeleri, savaş alanlarını veya ölüm olaylarının yaşandığı bölgelerin ziyaret edilmesini içeren bir turizm etkinliği olarak bilinmektedir (Walter, 2009: 1; Clark ve McAuley, 2016: 1106). Thana turizm aktivitelerinin odağı, kişiyi yaşamın ölümle yüzleştiği anlara götürme yoluyla zihinde canlandırıcı nostaljiyi ön plana çıkartmaktır (Muehling ve Sprott, 2004; Clark ve McAuley, 2016: 1106). Dolayısıyla bu tür etkinlikler, yaşandığı yerleri yeniden canlandırma amacıyla, anıtsal abideler inşa etme veya ölen kişilerin hatıralarını müzelerde sergileme yoluyla ziyaretçilerin o anın atmosferini yeniden yaşamalarını sağlamaktadır (Seaton, 1996: 241-242). Diğer taraftan, geçmişe dönük hissiyatı harekete geçirmeye yönelik bu eylem, bireylerin milli aidiyet duygularını pekiştirmektedir. İşte tüm bu etkileşim süreci, geçmişe dönük yaşanmışların sembollerle vurgulanması ile olur (Biran vd. 2011: 820; Clark ve McAuley, 2016: 1107). Bu bağlamda, yaşanmışlıkların sembolleştirilmesi, anın kalıcılıştırılmasında rol oynamaktadır. Zira sembollerle anılara geribildirim yapılması söz konusudur (Clark ve McAuley, 2016: 1107).

Darbe, demokratik bütünlüğü zedeleyen ülke geneline şok dalgasının yayılmasına neden olan duyguları tetiklemektedir (Olgun, 2009; Bardakçı, 2013: 411-416). Türkiye, ikinci dünya savaşı sonrasında pek çok darbe ve darbe girişimine şahit olmuştur (Milan, 2016: 28; Gürsoy, 2012: 736). Bu darbe girişimlerinin sonuncusu ise 15 Temmuz kalkışmasıdır (Milan, 2016; Yaşaroğlu, 2016). Kalkışma süreci travmatik hadiseler sahne olmuş, ülke tarihinde ilk kez parlamento binası, cumhurbaşkanlığı külliyesi, milli istihbarat ve özel harekât binaları bombardımana tutulmuştur (Tcbb.gov). Öte yandan, kalkışmaya gösterilen direniş darbenin seyrinde bir değişime neden olmuştur (ahaber.com). Bu direniş, 241 insanın hayatına mal olmuştur (Dalay, 2016: 3). Bu bağlamda, sivil iradenin ortaya koyduğu direniş sonucu verilen kayıplar, millet nezdinde acının vücut bulduğu ortak semboller haline gelmiştir (hürriyet.com; 15temmuzdirenisi.com). Dolayısıyla, 15 Temmuzda ortaya çıkan milli iradenin yaşatılması ve gelecek nesillerce hatırlanmasında bu sembollerin anıtsallaştırılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda, mevcut araştırmanın amacı, sivil iradenin önemine ilişkin farkındalık oluşturmaktır. Bu farkındalığın oluşturulması kapsamında menfur hadisenin gelecek nesillerce hatırlanmasında aracı rol oynayacak olan semboller thana turizmi kapsamında incelenecektir. Bu kapsamda, bir hüznün alanı olarak zihinlerde yer eden bu sembollerin gelecek nesillerin zihninde somut olmayan bir kültürel miras ögesi olarak kalıcı hale getirilmesi bu araştırmanın ana temasını oluşturmaktadır. Türkiye tarihinde darbelerin önemli bir yeri bulunmaktadır (Akıncı, 2014: 55; Milan, 2016). Bu kapsamda, konuyu ele alan ilgili pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir (Demirel, 2001; Güler, 2006; Küçükaslan, 2007; Terzi, 2008; Olgun, 2009; Birecikli, 2012; Yıldırım vd. 2014; Yaşaroğlu, 2016; Yıldırım, 2016). Ancak, darbelerin bir vaka olarak hafızalardaki yerini sembolleştirerek, bu alanları hüznü dayalı seyahat aktiviteleri kapsamında konu edinen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla, söz konusu araştırmanın, hüznü turizmine yönelik literatürü bu yönüyle zenginleştireceği düşünülmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Thana Turizm

Uluslararası literatürde ölüm olaylarının turizm hareketlerin konu edilmesi thanatourism (Seaton, 1996; Slade, 2003; Biran, 2011), darktourism (Lennon ve Foley, 2000; Walter, 2009; Stone ve Sharpley, 2008: 576; Stone, 2012), morbid tourism (Blom, 2000; Blom 2009), black/black spot tourism (Rojek, 1993), holocaust tourism (Asworth, 1996; Asworth, 2002), terimleri altında incelenmektedir. Bununla birlikte ilgili konunun tragic turizm, grief turizm ve dutiful turizm kavramları ile incelendiği de görülmektedir (Hughes, 2008; Norman, 2002). Bu kavramların muhtelif araştırmalarda sıklıkla kullanıldığı bilinen bir husustur (Friedrich ve Blom, 2000: 30; Johnston, 2013: 303; Golanska, 2015: 773; Stone ve Sharpley, 2008: 574). Uluslararası literatürdeki çoklu kavram kullanımı ulusal literatürde de görülmektedir. Öyle ki, bu turizm çeşidinin, hüznü turizmi, keder turizmi,

kara turizm, askeri turizm veya ölüm turizmi adı ile konu edildiği görülmektedir (Kılıç ve Akyurt, 2011: 211; Kurnaz vd. 2013: 57; Yıldız vd. 2015: 390).

Thana turizm, turizm ve thanatology terimlerinin birleşiminden ortaya çıkmıştır. Thanatology ise yunanca da thanatos (ölüm) kelimesinden türemiştir (Taş ve Koç, 2014: 62). Bu kavram literatüre Seaton (1996) tarafından kazandırılmıştır (Seaton, 2002). Acının turizme konu edinmesinin felsefesi yapılmakla birlikte (Walter, 2009), literatürde kavramlar arası farklılıklara ilişkin net bir ayrıma rastlanılmamıştır. Yine de, thana turizme yönelik çalışmalar incelendiğinde, thana turizm çalışmalarında, özellikle vahşi ölümlerin seyahat aktivitelerine konu edildiği görülmektedir. Bu yönüyle thana turizm dark turizmden ayrılmaktadır (Kılıç ve Sop, 2011: 9). Thana turizmi, kişiye göre değişmekle birlikte ölüm (özellikle vahşice katledilme)'ün odak noktası olduğu, kısmen ya da tamamen gerçek olan sembolik olaylara özgü bir arzu tarafından motive edilme sonucu gerçekleşen bir seyahat hareketidir (Seaton, 1996: 234; Best, 2007: 30). Başka bir deyişle, toplum, ölüm ve yas kavramlarının yoğunluk kazandığı bölgelere olan seyahat eylemi, thana turizmin kapsamını oluşturmaktadır (Taş ve Koç, 2014: 63). Ancak, bu bölgelere yönelik seyahat olayı ağırlıklı olarak dark turizm adıyla lanse edilmektedir (Hartmann, 2014: 166). Bu bağlamda, dark turizm kavramını literatüre kazandıran Lennon ve Foley (2000)'e göre, dark turizm thana turizmine kıyasla daha kapsayıcıdır. Dolayısıyla, ölümün konu olduğu tüm olaylar thana turizmi kapsamına alınmamaktadır. Buna göre, bir alanın thana turizmi kapsamına alınabilmesi için o alanın birtakım özellikleri barındırması gerekmektedir. Bu özellikler ise, o bölgenin, ziyaretçilerinin duygularını harekete geçirme, bölgenin tarihi, politik veya kültürel bir değerini taşıma şeklinde sıralanmaktadır (Walter, 2009: 52-53). Bu durum, ziyaret edilen alanın, zamanın etkisiyle tarihteki bir trajedi noktasından çok kültürel bir miras olarak algılanması ile olmaktadır (Farmaki, 2013). Bu bağlamda, Biran vd. (2011), Wight (2005)'in görüşünü destekleyerek hüznü turizmine konu edinilen alanları kültür mirasına yönelik bir öğe olarak kavramsallaştırmışlardır. Burada temel odak, mevcut alanın hüznü uyandırmasıdır. Bu görüş, Seaton ve Lennon (2004) tarafından da desteklenmektedir. Bu alanların kültür mirası içerisinde yer almasına yönelik görüşün temelinde, ziyaret edilen alanda, vakanın sembollerle zihinleri uyandırıcı özelliği yatmaktadır. Dolayısıyla o alan, anıların ve duyguların tetiklenmesinde bir merkez halini almalıdır (Slade, 2003). Ayrıca, bu alanlar milli kimlik ve ruhsal deneyimlemede ziyaretçiler üzerinde etki bırakmaktadır. Buna karşın, literatürde hüznü konu eden turizm araştırmalarının, hüznü temalı kültür mirası öğelerinin milli birliği sağlamadaki rolünün yeterince tartışılmadığı düşünülmektedir (Biran vd. 2011: 823).

Thana turizm konulu araştırmaların ele alınan konular bakımından farklılık gösterdiği söylenebilir. Buna göre, savaş (Clark ve McAuley, 2016), kölelik (Dann ve Seaton, 2001) ve soykırım (Friedrich ve Johnston, 2013) gibi temalar thana turizmi kapsamında ele alınan konuların bazılarıdır. Hüznü konu eden turizm araştırmalarına genel anlamda bakıldığında, uluslararası literatürde bu araştırmaların savaş (Smith, 1998; Clark ve McAuley, 2016; Seaton, 1999; Seaton, 2002; Slade, 2003; Buda vd. 2014; Miles, 2014; Ilgar, 2015, kölelik (Danne ve Seaton, 2001; Timothy ve Teye, 2004; Araujo, 2010; Mowatt ve Chancellor, 2011; Buzinde ve Santos, 2009), soykırım (Friedrich ve Johnston, 2013; Macdonald, 2006, Biran vd. 2011; Miles, 2002; Lennon ve Foley, 1999; Cohen, 2011; Biran vd. 2011; Beech, 2000; Thurnell, 2009) ve terör saldırılarını (Muzaini vd. 2007) konu edindiği görülmektedir. Ulusal literatürde ise araştırmaların savaş (Kılıç ve Akyurt, 2011; Atay ve Yeşildağ, 2010; Alaeddinoğlu ve Aliağaoğlu, 2007; Kurnaz vd. 2013; Kılıç vd. 2011; Doğaner, 2006; Kaya, 2006) ve terör (Yıldız vd. 2015; Unur, 2000; Yeşiltaş vd. 2008; Yılmaz ve Yılmaz, 2005) konuları üzerine işlendiği dikkat çekmektedir.

Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde, ilk olarak Poria vd. (2003)'ün kültürel miras öğelerine ilişkin kişisel bağlantı ve o öğelerin ziyaret edilmesinde rol oynayan motivasyon unsurları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, ölümü çağrıştıran alanlara yüklenen kişisel anlama ilişkin araştırmalar da bulunmaktadır. Bu noktada, Muzaini vd. (2007) New York'taki sıfır noktası (ikiz kuleler)'ni konu edindikleri araştırma sonucunda, o anı yaşamış kişiler ile olayın yaşandığı ana şahitlik etmemiş kişiler arasında etkileşim anlamında farklılıklar olduğunu vurgulamışlardır. Yine Beech (2000), toplama kamplarına yönelik seyahatler üzerine yürüttüğü araştırma sonucunda, alan ile kişisel bağlantısı bulunan turistler açısından bölgenin sıradan bir destinasyon olmanın ötesinde anlam taşıdığı sonucuna ulaşmıştır. Timothy ve Teye (2004), Elmina kalesini ziyaret edenler üzerine yürüttüğü araştırma sonucunda, bölgeye yapılan ziyaretin bölgedeki vaka ile kültürel bağlantısı olan Amerikan vatandaşları üzerinde derin bir etki bıraktığını tespit etmişlerdir. Biran vd. (2011), Auschwitz toplama kampını ziyaret edenler üzerine yürüttüğü araştırma sonucunda, temerküz kampıyla kişisel bağlantıları olan kişilere, temerküz kampının kültürel bir miras deneyimi

yaşattığı vurgulanmıştır. Literatürde yer alan araştırmaların ortak noktası, vaka ile kişisel bağın kuvvetinin, vakaya ilişkin algı üzerinde etkili olduğu yönündedir.

Çalışmanın bu bölümünde, hüznün turizmüne yönelik araştırmalar, thana turizm, kültür mirası ve darbe konuları eksenli göz önünde bulundurularak tartışılmıştır. Bu noktada, darbe vakalarının turizm araştırmalarına konu edilmesi bakımından Berno ve King (2001)'in darbe vakalarının turizm sektörüne etkisi ele aldığı çalışma ve Hing ve Dimmock (2000)'in darbe olaylarını turizmle ilişkilendiren araştırması görülmektedir. Ancak, darbe vakasının seyahat olaylarına hüznün turizmi kapsamında konu edilmesi bakımından herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bununla birlikte, yukarıda da bahsedildiği üzere, hüznün temalı kültür mirası öğelerinin milli birliği sağlamadaki rolünün de yeterli ölçüde tartışılmadığı görülmektedir.

Temmuz Darbe Kalkışması ve Yansımaları

Demokrasilerde, rejimin sivil olup, askeri otoritenin siyaset dışı kalarak sivil iktidara bağlı olması ve onun denetiminde bulunması esastır (Powell, 2014). Bu durum, demokrasiyi güçlendirme açısından önemlidir (Gürsoy, 2012: 736). Ancak, ülkeyi korumak için oluşturulan bu güç unsuru, sivil otorite açısından bir tehlike unsuru haline gelebilmektedir (Ngoma, 2004: 85). Bu kapsamda, ordunun asli fonksiyonlarının dışına çıkıp, kuvvet kullanmaları ve siyasal yaşama müdahale etmeleri sonucu, siyasal karar alma mekanizmalarına dâhil olmaları ve hatta bu siyasal kararları bizzat alan organ haline gelmeleri, siyaset bilimi literatüründe askeri darbe olarak adlandırılmaktadır (Güler, 2006: 23).

Darbeler, nadiren görülen vakalardır. Ancak, 21. yüzyıl pek çok darbe girişimine şahitlik etmiştir (Böhmet ve Pilster, 2015). Türkiye’de darbelerin tarihi 1446 yılına kadar uzanmaktadır (Birecikli, 2012: 684). Öte yandan yakın tarihteki darbeler, 1908 yılında Osmanlı padişahı II. Abdülhamid’in hal edilmesine kadar dayanmaktadır (Gürsoy, 2012: 741). Sonraki darbe girişimleri olan 1960 ve 1980 darbeleri ise askeri cuntanın belirli süre ülkeyi idare etmesi ile sonuçlanmıştır. Bununla birlikte, 1971 ve 1997 yıllarında yapılan darbe sonrasında, siyasi gücü doğrudan ele alma durumu yaşanmamıştır. 1971 yılındaki vaka, muhtıra niteliğinde askeri bir müdahale kapsamındadır (Milan, 2016: 28). Türk demokrasisinin 1980’li yıllar itibarıyla de birtakım askeri müdahalelere şahit olduğunu söylemek mümkündür (Shantharam, 2016). Bunların içerisinde 1997 yılında gündeme gelen 18 maddelik karar listesi ve son olarak, 2007 yılında yaşanan e-memorandum (e-muhtıra) hadiselerini saymak mümkündür (Yıldırım vd. 2014: 260). Ancak, 15 Temmuz darbe kalkışması, tam anlamıyla ülkenin darbe listesindeki yerini almıştır (Milan, 2016: 28).

Tarihsel süreçte karşılaşılan darbe girişimlerinin bazıları tablo 1’de şu şekilde özetlenebilir (Milan, 2016; Karpat, 2013; Dalay, 2016; Yaşaroğlu, 2016).

Tablo 1. Türkiye’de gerçekleşen bazı darbe ve darbe girişimleri

Yıl	Vaka Adı	Tür	Darbeye Gösterilen Sebep	Netice
1622	-	Askeri Darbe	Yeniçeri ocağını kaldırma teşebbüsü	II. Osman (Genç)’in hal edilmesi
1648	-	Askeri Darbe	Rüşvetin yayılması	I. İbrahim’in hal edilmesi
1730	Patrona Halil İsyanı	İhtilal	Lale Devri	Neşehirli Damat İbrahim Paşa’nın katli, III. Ahmet’in hal edilmesi
1807	Kabakçı Mustafa İsyanı	Askeri Darbe	Nizam-ı Cedid ordusunun kurulması	III. Selim’in hal edilmesi
1876	30 Mayıs 1876 Darbesi	Askeri Darbe	Meşrutiyetin ilanı	I. Abdülaziz’in hal edilmesi
1908	31 Mart Ayaklanması	Askeri Darbe	Meşrutiyetin ilanı	II. Abdülhamit’in hal edilmesi, II. Meşrutiyetin ilanı
1960	27 Mayıs	Askeri Darbe	Hükümetin artan otoritesi	Başbakan Adnan MENDERES, dönemin dış işleri bakanı ve maliye bakanının idamı, Hükümetin düşürülmesi
1962	22 Şubat 1962 Ayaklanması	Darbe Girişimi	27 Mayısçıların tasfiyesi	Başarısız
1963	20 Mayıs 1963 Ayaklanması	Darbe Girişimi	27 Mayısçıların tasfiyesi	Başarısız, Talat AYDEMİR’in infazı
1971	12 Mart Muhtırası	Muhtıra	Ülke içi huzursuzluk	Hükümetin istifası, teknokratik bir hükümetin başa getirilişi
1980	12 Eylül	Askeri Darbe	Hükümetin otoritesini kaybetmesi, ülkenin iç savaşa sürüklenmesi	Partilerin kapatılması, yüzlerce insanın hayatını

				kaybetmesi
1997	28 Şubat Post-Modern Darbe	Askeri Müdahale	-	Başbakan Necmettin ERBAKAN'ın istifası, 54. Hükümetin dağılması
2007	E-Muhtrıa	Muhtrıa	-	
2016	Kalkışma/15 Temmuz	Darbe Girişimi (Kalkışma)	-	241 kişinin hayatını kaybetmesi

Kaynak: Yazarlar Tarafından İlgili Araştırmalardan Yararlanılarak Oluşturulmuştur (Milan, 2016; Karpat, 2013; Akıncı, 2014; Dalay, 2016; Yaşaroğlu, 2016).

Türkiye’de yakın döneme kadar politik sisteme yönelik bir askeri müdahale şansının oldukça az olduğu veya sona erdiği düşünülmekteydi (Yıldırım, 2016: 106; Bardakçı, 2013: 412; Gürsoy, 2012: 751; Aydınli, 2009: 581). Bu nedenle, bir darbe kalkışması beklenmemekteydi (Aydınli, 2009; Bacik ve Salur, 2010: 185). Ancak, Tarihinde 1960, 1971, 1980 ve 1997 yıllarında darbeyi yakinen müşahede etmiş olan Türk toplumu nezdine 15 Temmuz gecesi yeni bir darbe girişimi olarak tarihteki yerini almıştır (Milan, 2016:). Neyse ki, 15 Temmuz kalkışması halkın desteğiyle geçmişteki darbe teşebbüslerinin aksine başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Aljazeera.com, 2016; Yıldırım, 2016: 105). Powell ve Thyne (2011)’e göre gücü 7 gün elde tutmakta başarısız olan kalkışmalar, başarısız darbe girişimleri olarak nitelendirilmektedir (Powell, 2014: 218). Bu yönüyle, 15 Temmuz kalkışması, 27 Mayıs harekâtının başarısız olmuş haline benzetilmektedir. Zira kalkışma emir komut niteliği taşımamakta olan cunta benzeri bir girişimdir. Diğer taraftan, sivil unsurların da kalkışma sürecinde kullanılmış olması, kalkışmayı cunta hareketinden ayırmaktadır (Yıldırım, 2016: 103). Bu bağlamda, kalkışma sürecinde işlenen fiillerin ordu içerisine sızmış olan bir terör örgütü tarafından gerçekleştirilmiş olması ise, darbe girişimini Türkiye tarihindeki diğer darbe girişimlerinden ayırmaktadır (RG, 2016-29779: 1-2; Dalay, 2016: 2-3; Yıldırım, 2016: 99).

Türkiye’de gerçekleşen son darbe girişimi olan 15 Temmuz kalkışması, 15.07.2016 tarihinde 22.00’da İstanbul’da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprülerinin ulaşımına kapatılması ile başlamıştır. Bu olay 23.05’de başbakan tarafından “kalkışma” olarak ifade edilmiştir. Kalkışmanın ülke geneline bildirilmesi ise 00.13’de TRT’de okutulan korsan darbe bildiri ile gerçekleştirilmiştir. Korsan bildirinin hemen ardından, Cumhurbaşkanı 00.26’da askeri kalkışmaya tepki göstererek halkı meydanlara davet etmiştir. Takip eden süreç içerisinde, 01.01’de Ankara Emniyet Müdürlüğü, 02:20’de Gölbaşı Özel Harekat Daire Başkanlığı ve 02:42’de TBMM havadan bombardımana tutulmuştur. 03:20’de Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın İstanbul’a intikali ile birlikte kalkışmanın seyri milletin lehine dönmüş ve 16 Haziran 20:02’de Akıncı 4. Ana Jet Üssü’ndeki FETÖ darbesine yönelik operasyonun sona ermesi ile kalkışmanın akıbeti belli olmuştur (Anadolu Ajansı, 2016: 7). Bu süreçte, kalkışmaya karşı duran 241 kişi hayatını kaybetmiştir. Kalkışma şiddetine maruz kalan şehirlerden biri de Ankara’dır. Bu bağlamda, mevcut araştırma, potansiyel bir thana turizm alanı olan Ankara şehrini araştırma kapsamına almaktadır. Bu nedenle, araştırmanın bir sonraki bölümünde, çeşitli noktalardan Ankara’ya değinilecektir.

Sıfır Noktası: Ankara (Ground Zero: Ankara)

Kurtuluş Savaşı esnasında devletin ve ulusun bağımsızlığını koruyabilmek ve Mebuslar Meclisi’nin İstanbul’da toplanmasının güvenlik açısından sıkıntılı olacağı düşünüldüğü ve hem doğu illerine hem de batı illerine yakınlığı sebebi ile Mebuslar Meclisi’nin Ankara’da toplanması fikri Ankara’nın başkent olması yolundaki düşüncelerin filizlenmesini sağlamıştır (Atatürk, 1927/2004). İstanbul’un 16 Mart 1920 yılında işgal edilmesi de bu düşünceleri destekler niteliktedir ve Mebuslar Meclisi 11 Nisan 1920 yılında resmen kapatılmıştır (Akşin, 1998; Karaca, 2004).

Mebuslar Meclisi’nin kapatılmasına müteakiben 23 Nisan 1920 tarihinde I. Büyük Millet Meclisi Ankara’da açılmıştır (Atatürk, 1927/2004). Bu tarihten itibaren Milli Mücadele’nin hem askeri ayağı hem de yönetim ayağı Ankara’dan yürütülmeye başlamıştır.

Ankara hem Anadolu’nun ortasında olması hem kıyı bölgelere olan yakınlığı hem de demiryolları imkânları sayesinde ve Milli Mücadele’nin yönetiminin kalbi olması müsebbibiyle Büyük Millet Meclisi’nin 27 numaralı kararı olarak, 13 Ekim 1923’te yeni kurulacak olan ülkenin başkenti olarak seçilmiştir (Aytepe, 2004).

Türkiye Cumhuriyeti’nin 93 yıldır başkenti olan Ankara, 15 Temmuz 2016 tarihinde vuku bulan hadisede, aynı 96 yıl önce olduğu gibi, milli iradenin mücadelesinde önemli bir rol oynamış, ülke için stratejik öneme sahip

olan noktaları vurulmuş, halk iradesinin kalesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi bombalanmış ve bütün bunlara rağmen dimdik ayakta kalmıştır.

Bütün bu yaşanmış hadiselerden sonra, Başkent Ankara'nın ne denli sarsılmaz bir yapı ile kurulmuş olduğu aşikârdır ve millet iradesinin muhtaç olduğu kudretin damarlarındaki asil kanda mevcut olduğu ilelebet göz önünde bulundurulmalıdır (Atatürk, 1927)...

YÖNTEM

İlgili konuya yönelik yapılandırılmış sorular görüşmecilere yöneltilmiştir. Sorular kapsamında çeşitli kavram ve konular ön plana çıkartılmıştır. Sorular alan markalama, sembolleştirme ve katılımcıların var olan alana ilişkin bilgilerinin önemini kapsar niteliktedir. Alan markalama kavramına ilişkin sorular, utanç verici yaşam kayıpların, insanlık adına bir ders çıkarılması kapsamında olaylara ve ulusal öneme yönelik cevap aramaktadır. Alanın ayırıcı özelliğine yönelik sorular ise bölgede olmanın gururu, orada bulunmanın etkileyici havası gibi duyguları ölçmek amacıyla tasarlanmıştır.

Bu araştırma kapsamında, araştırma problemini incelemek üzere nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Kültürel, sosyal ve politik anlamda çözümleyici bilgilere elde etmede görüşmede alınacak bulguların daha etkili olması, araştırmacıları nitel metodları kullanmaya itmiştir (Cloke vd. 2004). Bununla birlikte thana turizminin duygu yoğun bir nitelik taşıması, duyguların anlaşılmasında ise nitel araştırmaların etkili bir rol oynaması sebebiyle nitel yöntemlerden yararlanılmıştır (Biran vd. 2011). Bu kapsamda, araştırma sürecinde gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Bu nedenle araştırma sürecinde elde edilen veriler birincil veri olma niteliğini taşımaktadır.

Araştırma soruları, literatür değerlendirmesi ve konuda uzman öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerle tartışılmış ve bu çalışma sonucunda 6 soru belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan sorular şu şekildedir:

1. Meclisin saldırıya uğrayan kısmı müze olarak açılmalı mıdır? Neden olmalıdır, neden olmamalıdır?
2. Müze olması halinde, milli birlik beraberliğe katkısı olacağını düşünüyor musunuz? Ne şekilde bir katkısı olacaktır?
3. Müze olması halinde, gelecek kuşaklara aktarılabilir kültürel bir mirasa evrilebileceğini düşünüyor musunuz?
4. Kültürel mirasa dönüştürülebilmesi için sizce nasıl bir yöntem izlenmelidir?
5. Meclis müze olarak açıldığı takdirde, tur programlarına alınarak tanıtımları yapılmalı mıdır, yoksa sadece ilgi duyan grupların ziyaretlerine mi bırakılmalıdır?
6. Bu noktaların anıtsal özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, Ankara'nın turistik çekiciliğine katkısı olur mu?

BULGULAR

Konu hakkında görüşlerine başvurmak amacıyla; E-devlet üzerinden Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlığa, elektronik posta yoluyla Emniyet Genel Müdürlüğü'ne, Genelkurmay Başkanlığı'na, Adalet Bakanı'na, Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, gazete haberleri vasıtasıyla edinilen bilgilerden yola çıkarak, bahsi geçen tarihte TBMM'de bulunan iktidar ve muhalefet partisi milletvekillerine (AKP, CHP, MHP), Ana muhalefet ve muhalefet parti liderlerine (CHP, MHP)(Yapılan gazete haberi taramalarında, ikinci muhalefet parti konumunda bulunan partinin o gece Meclis'te milletvekilleri olmadığı tespit edildiğinden, söz konusu parti çalışma kapsamı dışında tutulmuştur), telefon aracılığıyla da Müze Projeleri Müdürlüğü'ne ulaşılmaya çalışılmıştır.

Görüşme talebi ile ilgili olarak, Cumhurbaşkanlığı'ndan, Başbakanlık'tan, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ve Genelkurmay Başkanlığı'ndan olumsuz geri dönüş, Müze Projeleri Müdürlüğü'nden bu hususla ilgili herhangi bir bilgi verilemeyeceği cevabı alınmıştır. Parti liderleri ve Adalet Bakanlığı'ndan ise hiçbir geri dönüş alınmamıştır. Ulaşılan Milletvekillerinin tümü görüşme ile ilgili olumlu geri dönüşte bulunmuş, fakat vekillerin yoğun programlarından ötürü sadece 1 vekil ile görüşme yapılabilmektedir.

Bu araştırma sürecinde çerçeve analizi (frameanalysis) kullanılmıştır. Bu analiz ile ortaya çıkan başlıklar birbirleri ile ilişkili temalar halinde gruplandırılmıştır. Bu da bir kodlama şeması sonrasında yapılmıştır. Miles ve Huberman (1994)'ün önerdiği gibi bu yöntem kapsamında belgeler ve görüşmeler tekrar tekrar okunmuştur. Bu şekilde anahtar temalar ortaya çıkarılmıştır (Farmaki vd. 2015). Daha sonra, kelimesi kelimesine aktarılmış olan

metin blokları kopyalanmış, yeniden düzenlenmiş ve çapraz başvuruya (cross-reference) sokulmuştur. Bu şekilde tematik kategorilerin tanımlanması sağlanmıştır.

Bu doğrultuda, araştırma 7 haftalık bir süreç içerisinde 12.10.2016 tarihi ile 05.12.2016 tarihleri arasında tam yapılandırılmış görüşme formu ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, tamamı söz konusu gecede Ankara'da bulunan 40 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcı bilgilerinin yer aldığı tablo aşağıdaki şekildedir.

Tablo 2.- Katılımcı Bilgileri

Katılımcı	15 Temmuz Gecesi Bulunduğu Yer	Yaş	Meslek
1.	TBMM	60	Milletvekili
2.	Ankara	42	Memur
3.	Ankara/Özel Kuvvetler Komutanlığı	31	Memur/Asker
4.	Ankara	35	Akademisyen
5.	Ankara/TRT	48	Akademisyen
6.	TBMM	19	Öğrenci
7.	Ankara/Özel Kuvvetler Komutanlığı	29	Memur/Asker
8.	Ankara/Özel Harekât Daire Başkanlığı	32	Esnaf
9.	Ankara	28	Akademisyen
10.	Ankara	31	İK Uzmanı
11.	Ankara/Gölbaşı	34	Akademisyen
12.	Ankara	60	Denizcilik ve H. Bak. Uzm.
13.	Ankara	35	Serbest Mali Müşavir
14.	Ankara	29,5	Çalışmıyor
15.	Ankara/Etimesgut	25	Acente Yetkilisi
16.	Ankara	26	Turist Rehberi
17.	Ankara	34	Akademisyen
18.	Ankara	24	Öğrenci
19.	Ankara/Gölbaşı TOKİ	28	Akademisyen
20.	Ankara	38	Öğretmen
21.	Ankara/Bahçelievler	35	Memur
22.	Ankara/Eryaman	28	Acente Yetkilisi
23.	Ankara	27	Öğretmen
24.	Ankara/Genel Kurmay	25	Polis
25.	Ankara/Eryaman	40	Acente Yetkilisi
26.	Ankara	56	Emekli Memur
27.	Ankara	32	Acente Yetkilisi
28.	Ankara/Gölbaşı TOKİ	43	Hemşire
29.	Ankara/Özel Harekât Daire Başkanlığı	39	Polis
30.	Ankara/AKP Merkezi/Özel Harekât Daire Başkanlığı	25	Polis
31.	Ankara/AŞTİ	24	Öğrenci
32.	Ankara/Yenimahalle	40	Akademisyen
33.	Ankara	29	Memur
34.	TBMM	29	TBMM Çalışanı
35.	Ankara	27	TBMM Çalışanı
36.	Ankara	42	TBMM Çalışanı
37.	TBMM	38	TBMM Çalışanı
38.	Ankara	28	Öğretmen
39.	Ankara	28	Memur

Görüşmeye katılanlar, 7 katılımcı “Akademisyen”, 4 katılımcı “Acente Yetkilisi”, 4 katılımcı “Meclis Çalışanı”, 4 katılımcı “Devlet Memuru”, 4 katılımcı “Öğretmen” 3 katılımcı “Polis”, 3 katılımcı “Öğrenci”, 2 katılımcı “Asker” ve 1’er katılımcı “Milletvekili, Esnaf, Turist Rehberi, Emekli Devlet Memuru, Hemşire, İnsan Kaynakları Uzmanı, Serbest Mali Müşavir, Bakanlık Uzmanı ve Çalışmayan” şeklinde meslek gruplarına ayrılmıştır. Yaş ortalamaları ise yaklaşık “34”tür.

40 katılımcıdan 11 tanesi (%27,5) Meclis’in bombardımandan hasar alan kısımlarının müze haline getirilmemesini, 28 tanesi (%70) müze haline getirilmesini, 1 (%2,5) tanesi de müze olması hususunda kararsızlığını dile getirmiştir.

Katılımcıların sorulara vermiş olduğu yanıtlara ilişkin bilgiler ise şu şekildedir:

- “Meclisin saldırıya uğrayan kısmı müze olarak açılmalı mıdır? Neden olmalıdır, neden olmamalıdır?” sorusunu evet olarak yanıtlayan 1 numaralı katılımcı;

“Evet, kesinlikle müze olarak değerlendirilmelidir. İlgili kısımların müze olarak değerlendirilmesi, o gece mücadele etmiş olanların anılarının yaşatılmasını ve halkın parlamentoya karşı güveninin artmasını sağlayacaktır.”

Bu soruyu 5 numaralı katılımcı ise şu şekilde yanıtlamıştır:

“Meclis ülkenin en önemli sembollerinden birisidir. Bu yerleşkenin söz konusu olayda zarar görmüş olması, gerçek anlamda ses getirmiş bir hadisedir. Bu nedenle, zarar gören her bir unsurun bir araya toplanıp müze haline getirilmesi yaşadığımız tehlikenin unutulmaması açısından önemli bir sembol olacaktır.”

15 Temmuz gecesinde Özel Kuvvetler Komutanlığı’nda bulunan 7 numaralı katılımcının bu soru için yanıtı aşağıdaki şekildedir:

“Kesinlikle bu konu ile ilgili bir müze olmalıdır. Bu geceyi görmezlikten gelmek mümkün değildir. Ama 30 yıldır PKK’nın yaptıkları bir kenara bırakılıp, sadece bu konu ile ilgili müze yapılması adil olmayacaktır. İki acının da konu edildiği bir müze yapılması halkı daha çok rahatlatacaktır.”

9 numaralı görüşmecinin bu soru ile ilgili düşünceleri şu olmuştur:

“TBMM halkın sadece temsilcilerinin değil, kalbinin de attığı yerdir ve bombalanmasının rastlantısal değildir. TBMM sadece bir bina değil, bu milletin eşit ve özgür yaşama inancıyla inşa ettiği can evidir. Hiç kimse, hiçbir irade halkın kendisine verdiği uçağı, tankı ya da silahı halka yönelmez. Yönelirse, halkın temsilcilerinden önce halkın kendisini karşısında bulacaktır ve nitekim ki bulmuştur. Meclisin bombalanmış noktalarının sergilenmesi, 15 Temmuz şehitlerinin anılması siyasi bir malzeme yapılmadan (tek bir partinin tekelinde olmadan), halkın birliğini temsil edecek ve demokrasi bilincini ortaya koyacak bir unsur olarak ele alınmalıdır.”

19 numaralı görüşmecinin bu soru ile ilgili fikirleri ise şu şekilde olmuştur:

“Bizler, Seyit Onbaşı’nın, Ezineli Yahya Çavuşun torunları olduğumuzu 15 Temmuz’da Ömer Halisdemir ile hatırlamış bir milletiz. Nasıl ki bugün Çanakkale’ye her yıl on binlerce kişi savaşın yaşandığı yerleri ve izleri görmeye gidiyorsa ve bu somut mirasla da geçmişini sahipleniyorsa, Türkiye Cumhuriyeti’nin kalbinin attığı yer olan meclisimizin de bombalanan kısmı, gelecekte bugünleri anlatabilmemiz ve unutturmamamız için müze olarak açılmalıdır.”

15 Temmuz gecesinde Genel Kurmay Başkanlığı’nda yaralanan 24 numaralı görüşmecinin görüşleri de şu şekildedir:

“Evet açılmalıdır... Çünkü gelecek nesillerin o günü hatırlaması ve görebilmesi mühimdir. Meclisimiz gazi meclistir. Meclis ulusu temsil eder ve savaşta dahi meclise dokunulmaz. Bu

durum savaş hukukuna bile aykırıdır. Bu kısımlar müze olarak sergilensin ki; bu olayın sadece siyasi ya da askeri olmadığı, aslında doğrudan halkı hedef aldığı unutulmasın.”

Birinci soru ile ilgili olarak; meclisin bombalanan yerlerinin müze olarak açılması görüşüne katılan görüşmecilerin yanıtları incelendiğinde, “milli birlik”, milli beraberlik” ve “milli irade” kavramlarının ön plana çıktığı ve özellikle, halk iradesinin sembolü olan meclisin bu tarz bir saldırıya maruz kalması halkın “milli birlik” bilincini daha da arttırdığı görülmektedir. Görüşmecilerden bazıları, “geçmişten ders çıkartma” hususu üzerinde durarak, Japonya’nın Hiroşima ve Nagazaki’de yaşattığı “milli ruh” bilinci gibi, Türkiye’de de milli ruh oluşturabilmek adına bir müze açılması gerektiği görüşündedir.

Meclisin saldırıya uğrayan kısmı müze olarak açılmalı mıdır? Sorusuna “hayır müze olmamalı” şeklinde cevap veren 25 numaralı görüşmecinin görüşleri şu şekildedir:

“Meclisin saldırıya uğrayan kısmı müze olarak açılmamalıdır. Hainlerin kendi içimizden çıkması son derece üzücüdür. Teröristlerin istediği halkın acı çekmesi ve bu acıdan beslenmektir. Yaşanılan acılardan daha dik bir şekilde çıkıp doğrulmazsak terörizm amacına ulaşır. Meclis bizim gurur kaynağımız, orası hepimizin temsil edildiği yerdir ve biz teröristlere canımız pahasına geçit vermeyen bir milletiz. Eğer böyle bir mekânda hainlerin bize neler yaptığını sürekli gözler önüne serersek, bu yer hainlerin gurur kaynağı haline gelebilir. Kesinlikle müze olmamalıdır, hatta eskisinden daha sağlam bir şekilde restore edilmelidir.”

Bu soruya ilişkin olarak olumsuz yanıt veren 38 numaralı görüşmecinin düşünceleri aşağıdaki şekildedir:

“Hayır, Meclis müze olarak açılmamalıdır. Çünkü meclis binası içindeki herhangi bir nokta artık fonksiyon olarak klasikleşmiş değerler bütünüdür. Bu yüzden eski fonksiyonlarını kaybetmemesi gereklidir.”

2 numaralı görüşmecinin bu soru ile ilgili görüşü ise şu şekildedir:

“Müze olarak açılmamalıdır. Düşünsenize kendi çocuğunuz gibi yıllarca bakıp büyüüttüğünüz, en iyi okullarda okuttuğunuz kişiler gün geldi silahı size, millete doğrulttu. Bunlar kabul edilebilir şeyler değil. Yapmamız gereken bu olayı hatırlatmak değil, bir anca tarihin tozlu sayfalarına gömmektir.”

Birinci soru ile ilgili olarak; meclisin bombalanan yerlerinin müze olarak açılması görüşüne katılmayan bu görüşlerin yansısı; meclisin bombalanan yerlerinin müze olarak değerlendirilmesinden ziyade, çok fazla sansasyon yaratmadan “fotoğraf sergileri”, “anma etkinlikleri” ve “panellerle” hatırlanması gerektiği düşüncesi hakimdir.

Meclis’in müzeleştirilmesi ve kültürel mirasa evrilmesi konusunda kararsızlığını dile getiren tek katılımcının düşüncesi ise şu şekildedir:

“Bu şekilde müze açılması ya da anma etkinliklerinin düzenlenmesi neyi değiştirecek ki? İnsanlara kısa süreli “milli bilinç” enjekte etmek, kanser karşısında serum etkisi yaratmaktan başka bir şeye yaramaz ki. Bunlardan önce insanlara sevgi, saygı, vefa duyguları aşılanmalı ki “milli birlik” mayası tutsun.”

Görüşmeye katılanların sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda, 15 Temmuz’da vurulan noktaların müzeleştirilmesinden çok, özellikle TBMM’nin, bütün unsurlar bir araya getirilerek başka bir noktada münferit bir müzeye dönüştürülmesi fikri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu noktaların müzeleştirilmesi fikrine olumsuz bakan katılımcıların büyük bir çoğunluğu da, 15 Temmuz’da yaşananların müze olarak değil de, fotoğraf sergileri gibi görsel unsurlarla anılması gerektiği fikrini ortaya atmaktadır. Ayrıca müze oluşturma çabasının da, milli bütçe için yük oluşturabileceği düşüncesi de ileri sürülmüştür.

Çalışmada kullanılan görüşme formundaki soruların yanı sıra, acente yetkilileri ve görüşmeye katılan turist rehberiyle yapılan görüşmelerde, şuan için belediyelerin, mahalle muhtarlarıyla iş birliği içinde düzenledikleri “15 Temmuz Milli İrade” turlarının olduğu ve hedefte bütün belediyelerin bu turlara katılmasını sağlamak olduğu görülmüştür. Yapılan bu turlarda şöyle bir program takip edilmektedir:

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi → Millet Camii → Emniyet Müdürlüğü'nün üst geçit üzerinden gösterilmesi → 15 Temmuz Kızılay Milli İrade Meydanı → Genel Kurmay ve Meclis civarından geçiş → 1. Meclis'e giderken Ömer Halisdemir hakkında şiirler-konuşmalar.

Bu turlara katılan turist rehberinden alınan görüşlere göre, tura halkın ilgisi yoğun ve halk 15 Temmuz ile ilgili bir müze yapılmasını istemekte. Özellikle de Emniyet Müdürlüğü'nün enkaz halinde bırakılmış bölümünün müzeye dönüştürülmesi gerekliliği fikri hâkimdir.

Yazarlar tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yapılan ziyaretler esnasında, Meclis'in dış duvarlarındaki mermi delikleri hariç, büyük ölçüde onarıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda da Meclis'in vurulan noktalarının müze haline getirilmesi fikri ortadan kalmış bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda, Her ne kadar Meclis ve diğer vurulan noktaların büyük çoğunluğu onarılmış olsa da, 15 Temmuz ile ilgili milli bilinci taze tutacak çalışmaların yapılması gerekmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma, odak noktası hüznün olan vakaların, toplumca benimsenen sembollerle kültürel birer öge olmasında kişisel yaşanmışlıkların rolünü konu edinmektedir. Dolayısıyla araştırma kapsamında 15 Temmuz hadisesini doğrudan tecrübe etmiş kişilerin, 15 Temmuzla özdeşleşmiş sembollerini bir kültürel öge olarak topluma kazanmaları hususundaki görüşleri esas alınmıştır. Bu yaklaşımla, Biran vd. (2011)'in hüznün konu edilmiş vakaları sembolize eden alanların bir kültür mirası ögesi olarak algılanmasında vaka ile bağlantının rolüne yönelik varsayımı test edilmiştir. Araştırma sonucunda olayı birebir yaşamış olan kişilerin büyük bir çoğunluğunun vurulan noktaları kültürel bir miras olarak kabul edebileceği tespit edilmiştir. Mevcut araştırma kapsamında, ele alınan konulardan biri de hüznün konu olmuş alanların bir kültür mirası olarak kazandırılmasında kişilerin o alana atfettikleri değerlerin rolü üzerinedir. Bu amaçla yürütülen çalışma kapsamında vaka ile olan kişisel bağın, vakanın bir sembol haline gelmesinde önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, milli hafızada yer etmiş olan 15 Temmuz hadisesine yönelik unsurların birer kültürel miras ögesine dönüşme potansiyelini barındırması söz konusudur. Bu varsayımın temelinde yatan mantık, kişilerin o alanla, başka bir değişimle, alanın anımsattığı vakayla kurdukları etkileşim ile sağlanmasında yatmaktadır. Bu noktada, araştırmadan elde edilen sonucun, vakayı deneyimleyen ve deneyimlemeyen kişiler arasındaki farklılık üzerine yürütülmesi, ilerki araştırmaların konusu olabilir. Böyle bir çalışma mevcut araştırma sonucunu destekleyici önermelerin geliştirilmesine de yardımcı olacaktır. Diğer taraftan, veri toplama sürecinde vurulan noktaların büyük çoğunluğunun onarılmasından ve hâlihazırda devlet işleri çerçevesinde faaliyetlerine devam eden yerler olmasından dolayı, bu noktaların aktif bir şekilde gezilebilecek müzelerle dönüştürülmesi ihtimalinin ortadan kalktığı anlaşılmıştır. Bu durumda, başka bir alanda “milli irade”, “milli birlik”, “milli beraberlik” ortak unsurları kullanılarak münferit bir müze, sergi alanı, gösteri merkezi gibi noktalar oluşturarak değerlendirmek mümkün olabilir.

Friedrich ve Johnston (2013)'e göre yaşanan hadiseyi sembolize eden unsurlar, alanı ziyaret eden kişilerde vakanın deneyimleme gücünü arttırabilmektedir. Bu görüşten hareketle, 15 Temmuz hadisesine yönelik bir müzenin kurulması ile bu unsurların zihinlerde iz bırakacak etkiye aracılık etmesi sağlanabilir. Cohen (2011) ile Friedrich ve Johnston (2013)'ün vurguladığı gibi bu tür müzeler, kültürel bir miras ögesi olmanın yanı sıra, eğitim faaliyetlerinde de destekleyici bir rol oynamaktadırlar.

Bu bağlamda, gerekli destekler sağlandığı takdirde, vakayı deneyimlemede yardımcı olacak bir simülasyon müzesi açılmasının, vakayı deneyimlemeyen katılımcılarda milli şuuru güçlendirici etkide bulunacağı öngörülmektedir.

“Simülasyon: Bir araç, bir makine, bir sistem, bir olguya özgü işleyiş biçiminin incelenme, gösterilme ya da açıklanma amacıyla bir maket ya da bir bilgisayar programı aracılığıyla yapay bir şekilde yeniden üretilmesidir.” (Baudrillard, 1982).

Simülasyon müzesi oluşturulurken, Baudrillard'ın “Simülasyon Teorisi”nden yola çıkıldığı takdirde, istenilen etkinin yaratılabileceği, gelecek kuşaklara aktarılabilecek bir müze tasarlanabilir.

15 Temmuzun hikâyesi, vakaya ilişkin sembollerin bir araya getirildiği bir müzenin teşekkülü yaşanan hadisenin hafızalarda yer etmesi açısından önemlidir. Bu noktada sembollerin derlenmesinde ivedilik önem arz etmektedir. Zira vakanın hassasiyeti göz önünde bulundurulduğunda bu sembollerin elde edilmesi önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında, vakaya ilişkin kişisel bağlantısı bulunan, olayın içerisinde olmuş kişiler üzerinde

araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu durum, araştırmanın vakanın içerisinde olmayan kişilerle yaşayan kişileri karşılaştırma imkânından araştırmayı yoksun bırakmaktadır. Bununla birlikte, 15 Temmuz hadiselerini doğrudan yaşamış kimselerin araştırmanın örneklemini oluşturması, veri toplama sürecinin güçleştirilmesine neden olmuştur. Öte yandan, 15 Temmuz kalkışması Ankara ile sınırlı değildir. Bu nedenle gelecekte yürütülecek araştırmaların vakayı doğrudan yaşamış diğer şehirleri de araştırma kapsamına dâhil etmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akıncı, A. (2014). Türkiye'nin Darbe Geleneği: 1960 ve 1971 Darbe Müdahaleleri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 9(1), 55-72.
- Akşin, S. (1998). İstanbul hükümetleri ve Millî Mücadele (No. 381-382). Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları.
- Alaeddinoğlu, F., Aliğaoğlu, A. (2007). Savaş Alanları Turizmine Tipik Bir Örnek: Büyük Taarruz ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 215-225.
- Araujo, A. L. (2010). Welcomethe Diaspora: Slave Trade Heritage Tourism and The Public Memory of Slavery. *Ethnologies*, 32(2), 145-178.
- Asworth, G. J. (1996). Holocaust tourism and jewish culture: The lessons of Krakow--Kazimierz. *Tourism and Cultural Change*. Newcastle.
- Asworth, G. J. (2002). Holocaust Tourism: The Experience of Krakow-Kazimierz. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 11(4), 363-367
- Atatürk, M. K. (2004). *Söylev, Cumhuriyet Kitapları*. İstanbul. (Eserin aslı 1927 yılında basılmıştır).
- Atay, L., Yeşildağ, B. (2010). Savaş Alanları ve Turizmi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(2), 145-178.
- Aydınlı, E. (2009). A Paradigmatic shift for the Turkish Generals and an end to the coupera in Turkey. *The Middle East Journal*, 63(4), 581-596.
- Aytepe, O. (2004). Ankara'nın Merkez ve Başkent Olması. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 9(33).
- Bardakçı, M. (2013). Couplots and the tansformation of civil-militaryrelations in Turkey under AKP rule. *Turkish Studies*, 14(3), 411-428.
- Beech, J. (2000). The Enigma of Holocaust Sites as Tourist Attraction: The Case of Buchen wald. *Managing Leisure*, 5, 29-41.
- Berno, T., King, B. (2001). Tourism in Fiji after the Coups. *Travel and Tourism Analyst*, 2, 75-92.
- Best, M. (2007). Norfolk Island: Thanatourism, History and Visitor Emotions. *The International Journal of Researchinto Island Cultures*, 1(2), 30-48.
- Biran, A., Poria, Y., Oren, G. (2011). South Experiences at (dark) heritagesites. *Annals of TourismResearch*, 38(3), 820-841.
- Birecikli, A. B. (2012). Sultan II. Abdülhamit'e Karşı Başarısız Bir Darbe Teşebbüsü. *Journal of Life Sciences*, 1(1), 683-697.
- Blom, T. (2000). Morbid Tourism: A postmodern market niche with an example from althorpe. *NorwegianJournal of Geography*, 54, 29-36.
- Blom, T. (2009). Morbid Tourism – a Postmodern Market nichewith an example from Althorp, Norsk Geografisk Tidsskrift. *Norwegian Journal of Geography*, 54(1): 29-36.
- Böhmelt, T., Pilster, U. (2015). The Impact of Institutional Coup-Proofing on Coup Attempts and Coup Outcomes. *International Interactions*, 41, 158-182.
- Buda, D. M., D'Hautesserre, A.M., Johnston, L. (2014). Feeling and Tourism Studies. *Annals of Tourism Research*, 46, 102-114.
- Buzinde, C., Santos, C. (2009). InterpretingSlaveryTourism. *Annals of TourismResearch*, 36(3), 439-458.
- Clarke, P., McAuley (2016). TheFromellesInterment 2010: dominant narrative and reflexive thana tourism, *Current Issues in Tourism*, 19(11), 1103-1119.
- Cloke, P., Cook, I., Crang, P., Goodwin, M., Painter, J., Philo, C. (2004). *Practicing Human Geography*. Sage, London.
- Cohen, E. (2011). Educationaldarktourism at an populo site: Theholocaustmuseum in Jerusalem. *Annals of*

Tourism Research, 38, 193-209.

Dakika DakikaFETÖ'nün Darbe Girişimi (2016). Anadolu Ajansı Yayınları, 27, İstanbul.

Dalay, G. (2016). The 15th Failed Coup Attempt in Turkey: Structural Roots. Al Jazeera Centre for Studies.

Dann, M. S., Seaton, A. V. (2001). Slavery, Contested Heritage and Thanatourism. International Journal of Hospitality and Tourism Administration, 2(3), 1-29.

Demirel, T. (2001). 12 Eylül'e Doğru Ordu ve Demokrasi. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 56(4), 43-75.

Doğaner, S. (2006). Savaş ve Turizm: Troya ve Gelibolu Savaş Alanları. Türk Coğrafya Dergisi, 46, 1-21.

Farmaki, A., Altınay, L., Botterill, D., Hilke, S. (2015). Politics and Sustainable Tourism: The Case of Cyprus. Tourism Management, 47, 178-190.

Friedrich, M., Johnston, T. (2013). Beautyversustragedy: thana tourism and theme morialisation of the 1994 Rwandan Genocide, Journal of Tourism and Cultural Change, 11(4), 302-320.

Golanska, D. (2015). Affective spaces, sensuous engagements: in quest of a synaesthetic approach to dark memorials. International Journal of Heritage Studies, 21(8), 773-790.

Güler, U. (2006). Türkiye'de Siyasal Bir Aktör Olarak Ordu. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kamu Yönetimi Programı, İzmir.

Gürsoy, Y. (2012). The changing role of the military in Turkish politics: democratization through coup plots? Democratization, 19(4), 735-760.

Hartmann, R. (2014). Dark tourism, thanatourism and dissonance in heritage tourism management: new directions in contemporary tourism research, Journal of Heritage Tourism, 9(2), 166-182.

Hing, N. Dimmock, K. (2000). From bula to büst: Events, reactions and recovery strategies for tourism surrounding Fiji's 2000 coup, World Hospitality and Tourism, 1(3), 136-148.

<http://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?locations=IQ>

<http://www.ahaber.com.tr/gundem/2016/08/02/erdogan-darbenin-ortak-aktorleri-bir-seyi-hesap-edemedi> (Erişim Tarihi: 20.10.2016).

<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/07/people-defeated-coup-turkey-160716112337899.html> (Erişim Tarihi: 20.10.2016).

<http://www.hurriyet.com.tr/konyaspor-dan-omer-halisdemir-jesti-40207845> (Erişim Tarihi: 17.11.2016).

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_civil_wars#Since_2000

https://tr.wikipedia.org/wiki/2016_T%C3%BCrkiye_asker%C3%AE_darbe_giri%C5%9Fimi (Erişim Tarihi: 20.10.2016)

Hughes, R. (2008). Dutiful Tourism: Encountering the Cambodian Genocide. Asia Pacific Viewpoint, 49(3), 318-330.

İlgar, R. (2015). Mabetleşen Bir Mekan: Gelibolu Yarımadası Tarihi Savaş Alanları Turizmi. Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı, 19, 1-20.

Kanun Hükmünde Kararname (KHK), Resmi Gazete, 29779, 23 Temmuz 2016. 1-2.

Karaca, T. N. (2004). Meclis-i Mebusan'dan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geçiş sürecinde son Osmanlı Meclis-i Mebusan seçimleri (Vol. 97). Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Karpat, K. H., Kısa Türkiye Tarihi. Akademik İncelemeler Dergisi, 8(1), 405-410.

Kaya, O. (2006). Ölüm Turizmi: Gelibolu Tarihi Milli Parkı'nı Ziyaret Eden Turistlerin Motivasyonlarını Anlamaya Yönelik Bir Araştırma ve Sonuçları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

- Kılıç, B. Sop, S. A. (2011). Hüzün Turizmi, katarsis ve alternatif katarsistik bir destinasyon örneği olarak San Jone Madeni, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 8(3).
- Kılıç, B., Akyurt, H. (2011). Destinasyon imajı oluşturmada hüzün turizmi: Afyonkarahisar ve başkomutan milli parkı. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), 209-232.
- Kurnaz Akyurt, H., Çeken, H., Kılıç, B. (2013). Hüzün turizmi katılımcılarının seyahat motivasyonlarının belirlenmesi. İşletme araştırmaları dergisi, 5(2), 57-73.
- Küçükaslan, D. (2007). Darbeler ve Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lennon, J.,Foley, M. (1999). Interpretation of theimaginable: The U.S. HolocaustMemorialMuseum, Washington, D. C. And Dark Tourism. Journal of Travel Research, 38, 46-50.
- Lenon, J.,Foley, M. (2000). Dark Tourism: theattractions of deathanddisaster. London: Thomson.
- Macdonald, S. (2006). Mediatingheritage – tourguides at theformer Nazi partyrallygrounds, Nuremberg. TouristStudies, 6(2), 199-238.
- Milan, F. F. (2016). Turkey: What hides behind a failed coupattempt, The RUSI Journal, 161(4), 28-32.
- Miles, S. (2014). Battlefield sites as dark tourism attractions: an analysis of experience. Journal of HeritageTourism, 9(2), 137-147.
- Miles, W. F. M. (2002). Auschwitz: Museum interpretation and darker tourism. Annals of Tourism Research, 29, 1175-1178.
- Mowatt, R. A.,Chancellor, C. H. (2011). Visiting Deathand Life-Dark Tourism and Slave Castles. Annals of Tourism Research, 38(4), 1410-1434.
- Muehling, D. D.,Sprott, D. E. (2004). The power of reflection: An empirical examination of nostalgia advertising effects. Journal of Advertising, 33(3), 25-35.
- Muzaini, H.,Teo, P., Yeoh, B. S. A. (2007). Intimations of postmodernity in darktourism: the fate of history at Fort Siloso, Singapore. Journal of Tourism and Cultural Change, 5(1), 27-44
- Ngoma, N. (2004). Coups and Coup Attempts in Africa. African Security Review, 13(3), 85-94.
- Norman, R. (2002). TragicTourism and North American Jewish Identity: Investigating a Radzanow Street, A Mlawa Apple and an Unbuilt Museum. CanadianLiterature, 174, 13-28.
- 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Millet'in Zaferi: <http://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/2016-09-22-15temmuz-tr.pdf> (Erişim Tarihi: 27.11.2016).
- 15 Temmuz Gecesinin Sembolleri: <http://15temmuzdirenisi.com/services/direnisin-kahramanlari/> (Erişim Tarihi: 27.11.2016).
- Olgun, N. N. (2009). 12 Eylül Darbesinden Sonra 1980-1985 Yılları Arasında Gözaltı ve Tutuklama Sırasında İşkence Gören Kişilerde Travmatik Stres v Depresif Belirti Sıklığı, Kişilerin yaşam Kalitelerinin İşlevsellik Durumları. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Poria, Y.,Butler, R., Airey, D. (2003). Thecore of heritagetourism: Distinguish ingheritage tourists from tourists in heritage places. Annals of Tourism Research, 30(1), 238-254.
- Powell, J. M. (2014). An Assessment of theDemocratic CoupTheory. Democratic Trajectories in Africa, 1952-2012. African Security Review, 23(3), 213-224.
- Rojek, C. (1993). Ways of escape. Basingstoke: Macmilian.
- Seaton, A. V. (1996). Guided by the dark: From thana topsis to thana tourism, International Journal of Heritage Studies, 2(4), 234-244.
- Seaton, A. V. (2002). Another weekend away looking for dead bodies: Battlefield tourism on theSommeand in Flanders. Tourism Recreation Research, 25(3), 63-78.

- Shantharam, A. (2016). Failed Coup Attempt and Its Global Implications, Alexis Foundation: <http://alexis.org.in/failed-coup-attempt-and-its-global-implications/> (Erişim Tarihi: 20.11.2016).
- Slade, P. (2003). Galipoli thana tourism: The Meaning of ANZAC. *Annals of Tourism Research*, 30(4), 779-794.
- Smith, V. L. (1998). War and Tourism: An American Ethnography. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 202-227.
- Stone, P. (2011). Dark Tourism: Towards a new post disciplinary research agenda. *International Journal of Tourism Anthropology*, 1(3), 318-322.
- Stone, P. R. (2012). Dark tourism and significant other death, towards a model of mortality mediation. *Annals of Tourism Research*, 39(3), 1565-1587.
- Stone, P., Sharpley, R. (2008). Consuming Dark Tourism: A Thana to logical Perspective. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 574-595.
- Tarlow, P. (2005). "Dark tourism: the appealing dark side of tourism and more , Niche tourism contemporary issues, Trend and Cases, Oxford: Butterworth-Heinemann Elsevier.
- Taş, İ., Koç, E. (2014). ThanaTourism: new product development in the turkish tourism market. 9th International Conference: New Perspectives in Tourism and Hospitality Bildiriler kitabı içinde (ss. 61-73). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Terzi, S. (2008). 12 Eylül Sonrası Sanat-Siyaset İlişkisi ve Plastik Sanatlara Etkisi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Thurnell, P. T. (2009). Engaging Auschwitz: An Analysis of Young Travellers' Experiences of Holocaust Tourism. *Journal of Tourism Consumption and Practice*. 1(1), 26-52.
- Timothy, D. J., Boyd, S. W. (2003). *Heritage Tourism*. Harlow: PrenticeHall.
- Timothy, D. J., Teye, V. B. (2004). *Tourism, diasporas and space*. London: Routledge.
- Unur, K. (2000). Turizm-Terrörizm İlişkisi ve Türkiye Örneği. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 169-177.
- Walter, T. (2009). Dark tourism: mediating between the dead and the living" , the darker side of travel: the theory and practice of dark tourism, *Aspects of Tourism Series*, Bristol: Channel View Publications.
- Yaşaroğlu, H. (2016). Osmanlı'da Bir Darbe: Sultan Abdülaziz'in Hal'i ve Yıldız Mahkemesi. *Turkish Studies*, 11(1), 197-216.
- Yeşiltaş, M., Öztürk, İ., Türkmen, F. (2008). Terör Faaliyetlerinin Turizm Sektörüne Etkilerinin Çözüm Önerileri Perspektifinde Değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi MYO Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 175-189.
- Yıldırım, S. G., Yürüdü, E., Yazıcı, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'de Yaşanan Askeri Darbelere İlişkin Algıları Üzerine Bir İnceleme. *Humanitas*, 4, 259-277.
- Yıldırım, Y. (2016). Kemal Tahir'de Kadro, Darbe ve Halk Hareketi Kavramları Perspektifinden 15 Temmuz Girişimi. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 87-112.
- Yıldız, Z., Yıldız, S., Aytemiz, L. (2015). Kara Turizm, Terör Turizmi ve Türkiye Potansiyeli. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 390-407.
- Yılmaz, B. S., Yılmaz, Ö. D. (2005). Terörizm ve Terörizmin Hedefi Olarak Turizm Endüstrisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 54-71.